

Werk voor ouderen in België: werkt het beleid?

**Commentaar op het onderzoek 'WOLDEMP'
Onderzoeksvoormiddag 20.2.2017**

Frank Vandenbroucke
Universiteit van Amsterdam

Overzicht

- Een voorbeeld van wetenschappelijke beleidsevaluatie
- Het Generatiepact: *much ado about nothing?*
- Twee algemene bedenkingen...
- en een punctuele kritiek
- Het alternatief: een flexibel pensioenstelsel
- Selectieve lastenverminderingen en pensioenbonus *revisited*

Het Generatiepact: *much ado about nothing?*

- Interessante macro-analyse: oorzaken?
- Symbolische inzet versus eindresultaat
- ‘Aanmoedigende maatregelen’ vs. ‘Beperkende maatregelen’

Bv. pensioenbonus

! Inkomenseffect geldt ook voor onbeperkt bijverdienen bij pensioen

- Een mogelijke factor van onderschatting: geleidelijk wijzigende beeldvorming werkt als een *amplifier*. (Is het stereotype correct?)

Twee algemene bedenkingen...

- De rol van stereotypering en 'statistische discriminatie'
 - 'Pedagogie door beleid' 1: goede voorbeelden wijzigen de beeldvorming (impact bij *foute* stereotypering: stereotypering wijzigt).
 - 'Pedagogie door beleid' 2: wijzigende gedragingen inzake investering in menselijk kapitaal (impact via 'statistische discriminatie', bij *correcte* stereotypering: realiteit wijzigt).
- Indien de productiviteitskloof een *inconvenient truth* is:
 - Stereotypering is (deels) correct (bij ongewijzigd gedrag): goede voorbeelden hebben geen impact.
 - Op het terrein zullen nieuwe uitstap-formules ontstaan (ziekte; maar ook flexibel pensioen riskeert een nieuwe uitstap-formule te worden): de kosten-productiviteitswig blijft dus cruciaal.

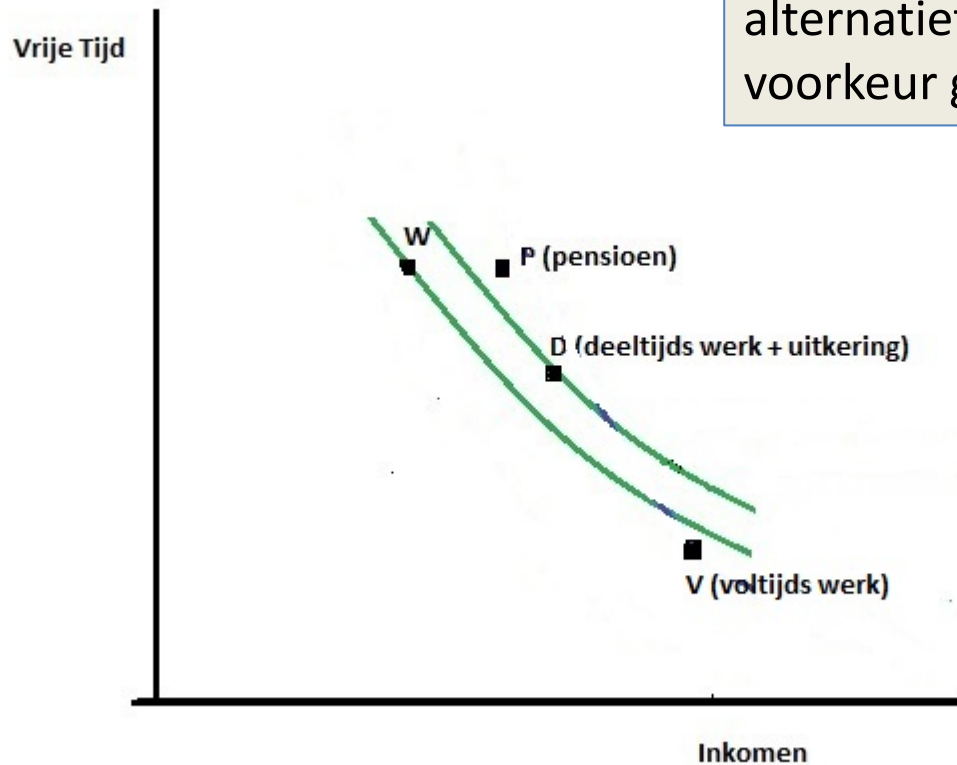
... en een punctuele kritiek

- Waarom meer transitie naar het rustpensioen vanuit tijdskrediet?
- Gewijzigde voorkeuren werknemer/perceptie werkgever
- Financiële incentives: “Stel dat een voltijdse werknemer bruto maandelijks €2000 verdient en dat een voltijds pensioen recht geeft op 60% van dit bedrag, namelijk op €1200. Een halftijdse werknemer in tijdskrediet verdient €1000 euro plus €400 uitkering, samen €1400. Deze werknemer blijft echter recht hebben op een pensioen van een voltijdse werknemer, namelijk op €1200. De verhouding van het pensioen tot het arbeidsinkomen (de zogenaamde “vervangingsratio”) stijgt hierdoor van 60% naar ongeveer 86% = $(1200/1400) * 100\%$. In vergelijking met een voltijdse werknemer heeft de werknemer in tijdskrediet bijgevolg relatief een groter financieel voordeel om te stoppen met werken en op pensioen te gaan dan een voltijdse werknemer.”

... en een punctuele kritiek

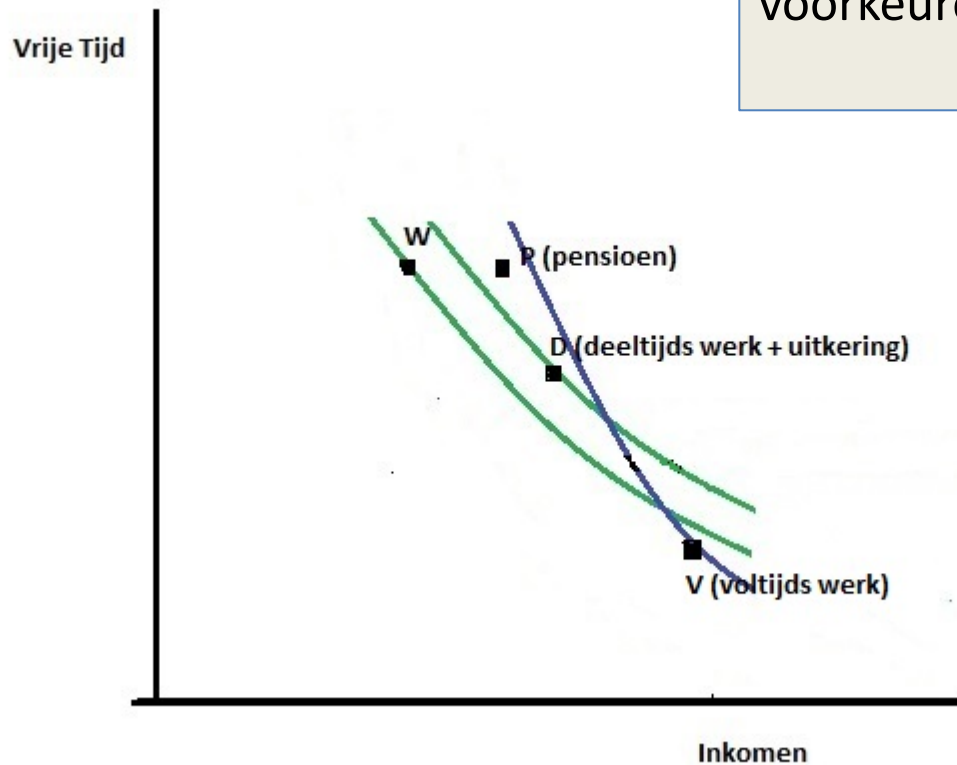
$$P > D > W > V$$

Indien een rationeel individu P verkiest boven V, dan heeft een alternatief (D, W...) op deze voorkeur geen impact.

... en een punctuele kritiek

Een meer plausibele verklaring:
individuen hebben verschillende
voorkeuren.

$$P > D > W > V$$

$$V > D > P > W$$

Het alternatief: een flexibel pensioenstelsel

- Individuen hebben verschillende voorkeuren: creëer ruime keuzemogelijkheden, inclusief deeltijds pensioen...
- maar dit vereist actuariële correcties, die sociaal billijk zijn omdat ze loopbaangevoelig zijn;
- tweevoudig verschil met tijdskrediet: gelijkstelling; correcties;
- verschil met klassieke opvatting over actuariële correcties.
- Gemiddelde pensioenen moeten dan voldoende genereus zijn.

PS Kosten-batenanalyse? Welvaartsanalyses moeten rekening houden met (uiteenlopende) voorkeuren voor vrije tijd/inkomen.

Selectieve lastenverminderingen en pensioenbonus *revisited*

- Lastenverminderingen moeten klemtoon leggen op lage lonen.
- Zolang er een kloof blijft tussen de kost van oudere werknemers en hun productiviteit, creëert elk uitstapstelsel een risico op 'dumping'.
- Uitstapregelingen moeten dus gepaard gaan met maatregelen die de verhouding kost/productiviteit gunstig beïnvloeden.
- Pensioenbonus (versie regering Di Rupo) was een verstandige manier om gemiddelde pensioenen te verbeteren zonder ongunstig invloed op arbeidsmotivatie; moet aangevuld met een sociaal billijke 'malus', mits voldoende hoge gemiddelde pensioenen.
- Pensioenhervorming blijft een werf...